

Instructie Hijsmiddelen en heftruck

In deze instructie vind je aanwijzingen voor het veilig omgaan met:

[Hijsmiddelen](#)

[Heftruck](#)

Hijsmiddelen

Hijskranen zijn werktuigen die zijn ingericht en uitgerust voor het verplaatsen van vrij hangende lasten. Hieronder vallen onder andere mobiele kranen en autolaadkranen. Ook wordt wel een shovel ingezet voor beperkte hijswerkzaamheden.

Veilig hijsen begint met de keuze voor het passende hijsmiddel voor de activiteit en de inzet van deskundige medewerkers. Dit betreft zowel degenen die het middel bedienen als degenen die de ondergrond beoordelen, lasten aanslaan en aanwijzingen geven.

Vorbereiding:

- Alle hijsmiddelen moeten veilig zijn en geschikt zijn voor de werkzaamheden.
- Bij hijskranen op de werkplek moeten de volgende documenten aanwezig zijn:
 - Kraanboeken en certificaten van de hijskranen;
 - Hijstabellen of grafieken van kranen met een bedrijfslast van meer dan 10 tonmeter;
 - Keuringscertificaten van het hijsmiddel en van alle toegepaste hijskabels, hijskettingen en hijsbanden.
- Zorg voor een veilige opstelling, met voldoende vrije zwenkruimte voor de werkzaamheden.
- Regel de communicatie tussen machinisten onderling en tussen machinisten en grondwerkers.

- Stel alle medewerkers, ook van de andere bedrijven waarmee wordt samengewerkt op het terrein, op de hoogte van de voorschriften en afspraken die er zijn gemaakt.

Controle vooraf:

- Controleer de hijs- en hefmachine op gebreken;
- Controleer de kabels, kettingen en banden. Beschadigd of versleten materiaal niet gebruiken;
- Meld gebreken direct aan de leidinggevende.
Beoordeel vóór het opstellen van de kraan de ondergrond. Plaats dragline- of stempelschotten bij een slecht dragende ondergrond. Hiermee wordt de druk verdeeld. Verzeker je ervan dat de kraan stabiel staat.
- Let extra op de stabiliteit en gewichtsverdeling bij werken op pontons en werkschepen.
- Maak afspraken met de opdrachtgever of wegbeheerder over het markeren, afzetten of afsluiten van de werkomgeving. Check of passende maatregelen zijn genomen.
- In de buurt van hoogspanningsleidingen bestaat het risico van elektrocutie door direct contact, maar ook door spanningsoverslag (over enkele meters afstand).
- Indien bij werkzaamheden de machine of het materieel binnen een straal van 5 meter van de hoogspanningsleidingen kan komen, moeten speciale maatregelen worden getroffen. Neem hiervoor contact op met Tennet, de netbeheerder.
- Houd rekening met de weersomstandigheden en staak het werk als de weersomstandigheden leiden tot extra risico's zoals bij sterke wind of ijzel. Stel de kraan buiten gebruik bij dreigend onweer en harde wind (> Kracht 6).

Gebruik materiaal:

- Let er bij hijsbanden op dat:
 - Hoekbeschermers worden gebruikt om beschadiging van de band te voorkomen;
 - Het stiksel van platte banden wordt gecontroleerd voor gebruik;
 - Hijsbanden over de volle breedte dragen;
 - Hijsbanden niet zwaarder worden belast dan op de band staat aangegeven.
- Let er bij het gebruik van staalkabels op dat:
 - Verlengen of inkorten van staalkabels door het leggen van knopen of met u-boutklemmen niet is toegestaan;
 - De hoek tussen staalkabel en de lus niet groter wordt dan 60 graden.
- Voor kettingen geldt:
 - Gebruik alleen kettingen met korte schalmen;
 - Kettingen mogen alleen worden ingekort met in de constructie verwerkte inkorthaken of klauwen.
 - Gebruik geen open haken.
- Op een aangeslagen last mogen geen personen plaatsnemen.
- Op een aangeslagen last mogen geen losse voorwerpen worden gelegd.
- Wanneer het risico bestaat dat de last gaat schuiven of kan vallen, moet deze extra worden geborgd.
- Werk alleen met gesloten haken. Dit voorkomt dat aangehaakte hijs- en hefgereedschappen (zoals stropen, lengen en hijsbanden) ongewild los van de haak komen.

Na afloop werkzaamheden:

- Een hijs- of hefwerktuig mag na gebruik niet zo worden achtergelaten dat onbevoegden het werktuig of mechanismen daarvan in werking kunnen stellen.
- Sla hijsgereedschappen op in een droge, goed geventileerde ruimte. Hang hijsbanden op of leg ze op rekken.

Voor onderhoud van hijs/hefmachines geldt:

- Ze moeten periodiek worden geïnspecteerd;
- Ze moeten periodiek worden gekeurd en in ieder geval moeten de instructies van de fabrikant worden opgevolgd;
- Inspecteer jaarlijks zelf hijskettingen en haken en leg bevindingen vast.

Bevoegde medewerkers:

- Alleen medewerkers die aantoonbaar zijn opgeleid en geïnstrueerd voor het gebruik van hijs- en hefmachines en shovel zijn bevoegd deze machines te bedienen; deze opleiding moet ook het kunnen beoordelen van een stabiele ondergrond omvatten.
- Bij een kraan met een bedrijfslast hoger dan 10 tonmeter moet de bedienaar beschikken over een certificaat van bekwaamheid.
- Hijswerktuigen mogen niet worden bediend door personen jonger dan 18 jaar.

- De machinist moet de Nederlandse taal goed machtig zijn.
- Voor een mobiele kraan met een bedrijfslastmoment gelijk of groter dan 10 tonmeter is een certificaat op de bouwplaats wettelijk voorgeschreven.
Dit geldt ook voor multifunctionele werktuigen, indien ze worden ingezet (en uitgerust) als hijskraan. Een voorbeeld hiervan is een verreiker, de autolaadkraan en een grondverzetmachine. De machinist moet in het bezit zijn van een deskundigheidsbewijs van de Stichting Toezicht Certificatie Verticaal Transport (TCVT). Bij beperkte hijswerkzaamheden (<10 tonmeter) moet de machinist een opleiding hijsen met grondverzetmachines hebben gevolgd als er andere hijswerkzaamheden worden uitgevoerd dan de werkzaamheden die direct te maken hebben met de grondverzetwerkzaamheden (dus behalve laden/ lossen, het plaatsen van leidingen in de ontgraving of het (ver)plaatsen van ondersteuningsschotten e.d.).
- Medewerkers die lasten aanslaan en/of aanwijzingen geven, moeten hiervoor aantoonbaar geïnstrueerd zijn, of werken onder direct toezicht van iemand die hiertoe bekwaam is.

Aanwijzingen aan de machinist:

Tijdens de hijs- en hefwerkzaamheden mag slechts één persoon aanwijzingen geven aan de machinist. Deze persoon is de hijsbegeleider. De kraanmachinist spreekt voor uitvoering van de werkzaamheden af wie de hijsbegeleider is en volgt alleen zijn aanwijzingen op. Het geven van aanwijzingen kan met hand- en armseinen of met gebruik van een portofoon en/of een camera. Machinist en hijsbegeleider moeten elkaar goed kunnen begrijpen, en daarom dezelfde taal kunnen spreken.

In de Arbeidsomstandighedenregeling bijlage XIX zijn hand- en armseinen bij hijswerkzaamheden opgenomen.

Heftruck

Het gebruik van een heftruck brengt verschillende gevaren met zich mee: vallende lading, een kantelende heftruck en aanrijdingen met personen. Ongevallen met heftrucks hebben regelmatig een ernstige afloop. De kans op ongevallen is kleiner in een veilige werkomgeving, met correct gebruik van goed materiaal door deskundige medewerkers.

Vorbereiding:

- Controleer voor gebruik de heftruck op gebreken aan lepels (slijtage, scheurvorming, vervorming) en hefinstallatie (kettingen). Meldt gebreken direct aan de leidinggevende, werk niet met ondeugdelijk materiaal.
- De heftruck moet voorzien zijn van:
 - CE markering
 - VVO
 - Lastdiagram
 - Keuringsbewijs
 - Handleiding
- Voor onderhoud geldt dat:
 - Keuring dient minstens eenmaal per jaar plaats te vinden of vaker als gebruik dat nodig maakt.
 - Onderhoud en inspectie worden vastgelegd in een logboek.
 - De maximale werklust in kg, de eigen massa in kg, de fabrikant, type en bouwjaar moeten op de heftruck vermeld staan

Materiaal:

- De heftruck moet zijn voorzien van een stoelgordel, een dichte cabine of veiligheidsbeugels, dit om beknelling te voorkomen als de heftruck kantelt.
- Gebruik in binnenruimten geen dieselheftruck, de uitlaatgassen zijn schadelijk voor de gezondheid.
- De acculaadruimte moet goed geventileerd zijn, voorkom vonkvorming. Bij het opladen van de accu's kan het explosieve waterstofgas vrijkomen.
- Zorg voor egale vloeren om onnodige trillingen te voorkomen.
- Bij heffen boven de 1.80 m: zorg voor een veiligheidskooi. Deze beschermt de bestuurder bij vallende lasten.
- Bij hefhoogte boven de 2.50 m: zorg voor een lastdrager of vorkenbord. Deze zorgen ervoor dat de lading niet op de heftruck valt als de hefmast achterover helt.
- De heftruck moet zijn voorzien van een claxon en spiegels.

- Een elektrische heftruck moet een stroomonderbreking hebben. Deze treedt in werking zodra de chauffeur de heftruck verlaat.

Gebruik:

- Personen mogen alleen meerijden als er een hiervoor ingerichte zitplaats aanwezig is.
- Er mogen nooit personen op de vork worden vervoerd of omhoog geheven.
- Er mag niemand onder of dichtbij een geheven last staan.
- Wanneer een last makkelijk van de heftruck kan vallen, vanwege de vorm of anderszins, moet ze extra geborgd worden.
- Veilig rijden betekent:
 - Rustig rijden (max 10 km/u);
 - Met laag geheven last of vorken rijden;
 - Achteruit rijden als de last het zicht naar voren belemmert;
 - Nooit keren op een helling;
 - In beladen toestand achteruit een helling afrijden en vooruit een helling oprijden;
 - Geluidssignalen geven in onoverzichtelijke verkeerssituaties.
- Bij parkeren moet:
 - De handrem worden aangetrokken;
 - De vork op de grond gezakt met de mast in de 'voorover-stand' staan;
 - De motor worden uitgeschakeld voor het verlaten van de heftruck;
 - De contactsleutel worden meegenomen. Als na afloop van de werkdag BINNEN wordt geparkeerd, blijft de sleutel in het contact.
- Stel in overleg met de heftruckchauffeurs een aantal praktische gedragsregels op. Bijvoorbeeld: transport- en looproutes, verkeersregels, toeteren bij onoverzichtelijke hoeken en dergelijke. Maak deze duidelijk zichtbaar bekend op de routes.

Medewerkers:

- Alleen medewerkers die aantoonbaar zijn opgeleid en geïnstrueerd voor het gebruik zijn bevoegd een heftruck te besturen.
- Bestuurders moeten minimaal 16 jaar oud zijn. Tot hun 18de jaar moeten ze werken onder deskundig toezicht.
- De gegeven instructie moet aantoonbaar (schriftelijk) zijn. In de voorlichting dient in elk geval aan bod te komen:
 - De gevaren voor de bestuurder en de personen in de omgeving van de heftruck;
 - Het doel en het gebruik van de veiligheidsvoorschriften;
 - Veiligheidsmaatregelen bij de diverse handelingen;
 - Verboden handelingen;
 - Onderhoud en hoe te handelen bij defecten of schade.
- Plaats een waarschuwingssticker nabij de ingang van het pand die wijst op de aanwezigheid van een heftruck.

Zie ook:

Arbobesluit 7.18 Hijs- en hefwerktuigen

AI-blad 17 hfst 6.9.3 Heftrucks en verreikers.